HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מאי לאו באותן שזכו לפיים. תימה הוא מאי מייתי רב נחמן מהכא כיון דרב ששת מצי דחי לה ואדרבה טפי יש לראיה לרב ששת מכאן דקאמר הכי נמי מסתברא ורב נחמן איצטריך לשנויי בדוחק וי"ל משום דלעיל מינה איירי בזוכין בעבודה דקתני דאמ"י אומר המעלה אברים לכבש הוא מעלה על גב המזבח והדר קתני מסרון לחזנים והיינו נמי דקאמר רב ששת בסמוך מנא אמינא לה ולא מייתי מהא דהכא דקאמר איהו גופיה ה"נ מסתברא אלא מהא ליכא למשמע מינה דדייקא כמר וכמר:

נוטל מצנפת של אחד מהם. מכאן קשה לפירוש ריב"א[1] דפירוש דשל כהן הדיוט קרויה מגבעת לפי שהיא רחבה ושל כ"ג מצנפת שהיא קצרה לפי שהיה צורך להניח תפילין ולין [2]וי"ל לשון תורה לחוד ולשון חכמים לחוד דבלשון תורה קרי לשל כ"ג מצנפת בכל דוכתא וכי ההיא דאמרינן בפ' קמא דגיטין (דף ז.) הסר המצנפת והרם העטרה בזמן שמצנפת בראש כ"ג ישנה לעטרה בראש כל אדם נסתלקה עטרה מצנפת מראש כ"ג נסתלקה עטרה מראש כל אדם:

אין ישיבה בעזרה. תימה דאמר בפ"ב דזבחים (דף טז.) ומה יושב שאוכל אם עבד חילא וכו' והיכי אכיל והא אין ישיבה בעזרה וי"ל שאוכל בקדשים קלים הנאכלין בכל העיר אי נמי אור"י בר אברהם דאף על גב דאין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד הנ"מ לדברים הלאו צורך עבודה [3]אבל אכילה צורך עבודה היא דכתיב ואכלו אותם אשר כופר בהם שהכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים מישראל שרי ואתי שפיר נמי הא דפרין בפרק שני דזבחים (דף יט.) גבי קידוש ידיים ורגליים מן הכיור דפרין וליתיב מיתב אע"ג דבעזרה הוה צורך עבודה שרי אבל פיים דהכא לא חשיב צורך עבודה דאפשר בלא פיים אי נמי י"ל היינו טעמא דמותר לישב ולאכול קדשים דבאכילת קדשים כתיב בהו למשחה לגדולה כדרך שהמלכים אוכלין והיינו מיושב אבל אין לתרץ דמותר לאכול מיושב בלשכות הבנויות בחול ופתוחות לקודש שהן כעזרה לאכילת קדשי קדשים דהתורה ריבתה חלרות הרבה וליישב שם מותר כמו שאין חשובין כעזרה להתחייב עליהם משום טומאה דלאיתא באיזהו מקומן (זבחים דף טו.) דהא בשמעתין משמע דליישב נמי הוי כעזרה עלמה ואסור ליישב שם[4]:

והא בעינן בית אלהים נהלך ברגש. תימה כיון דבעינן פיים בקודש אמאי לא היו מפייסין בעזרה עלמה דקדיש טפי ואור"ת כיון דטוטל מצנפתו של אחד מהן גנאי היה לעמוד בלא מצנפת בעזרה והר"ר יצחק בר ברוך פי' משום דהוי קיימי כבגוליאר ואם היו מפייסים אל היכל ה': תא

מאי לאו באותן שזכו לפיים. היו מפשיטין בגדי קדש שהפיסו בהן: **דאי סלקא דעתך באותן שזכו.** והפשטה זו בגדי חול והלבישן בגדי קדש וקתני לא היו מניחין עליהן אלא מכנסי חול אלמא מלבישין אותן בגדי קדש על מכנסי חול ואח"כ פושטין מכנסי חול ולובשין למכנסי קדש והתניא כו': **מלבישין אותן מכנסי קדש.** כדי שלא יעמדו ערומים כשהפשיטום: **לשכת הגזית.** שם היו מפיסין: **בסילקי.** בית גבוה שעל עלייה: **פיים במזרחה.** קבולת היקף המפייסין במזרחה היתה: **וזקן.** של ב"ד המורה להן סדר הפייסין יושב במערבה: **בבוליאר.** עגול שקורין נושק"ל: **שממנו מפחין.** מנין משבון הפיים כמו שפירשתי בראש הפרק: **דדקאי רב שמואל בר יהודה.** לקמן בפרק ג' (דף לה:) שהיו אומותיהן של כהנים עושות לבניהם משלהם כמין בגדי כהונה להרלות תפארת עושרן ווי מלאכתן וכמה הן מהדרות מלות דקתני כהן שעשתה לו אמו כתונת לובשה ועובד בה עבודת יחיד: **אין ישיבה בעזרה.** שנאמר (דברים יח) לעמוד לשרת העומדים שם לפני ה': **אלא למלכי בית דוד.** שמלינו בהן ישיבה שנאמר (שמואל ב ז) ויבא המלך דוד וישב לפני ה' ויאמר מי אנכי ומי ביתי וגו': **והא בעינן בית אלהים נהלך ברגש.** אלמא פיים צריך להיות בבית אלהים: **מתני' מי שוחט.** את התמיד: **הראש והרגל.** של ימין בכהן אחד ושני הידים בכהן שני: **העוקץ.** הוא הזנב והרגל של שמאל בכהן שלישי: **החזה.** הוא [5] השומן הרואה את הקרקע ומותכין אותו מכאן ומכאן אלא ראשי אלעות: **והגרה.** הוא הלואר וכו' [6] מחודר הקנה והכבד והלב והחזה והגרה בכהן רביעי: [7] **ושני הדפנות.** בחמישי: **והקרביים.** בששי: **והסולת.** עשרון למנחת נסכו של תמיד [8]: **והחביתים.** חצי [9] עשרון של כ"ג שקרב עם התמידין בכל יום שנאמר (ויקרא ו) מחציתה בבקר ומחציתה בערב וסמיך ליה על מחבת בשמן תעשה לך קרוי חביתין: **והיין.** שלא לוגין של ניסוך לכבש התמיד [10]: **י"ג הנים זוכין בו.** בפיים זה [האחד] שלא עשרה עבודות הכנים מנויות כאן: **לדרך הילוכו.** בחייו היה קרב התמיד ובגמרא [ע"ב] מפרש לה: **גמ' לעבודה אחת מפייסין.** כגון מי שוחט ולכשיזכה מי שזכה לשחיטה שוב אין פיים לשאר י"ג עבודות אלא הכנים שמוקפין לימינו ומשכין אחריו כפי סדר משנתנו שני לזריקה שלישי לדישון מזבח הפנימי רביעי למנורה וכן כולן: **או דילמא לכל עבודה ועבודה.** היו מוחזרין ומוליאין אלבועותיהן למנין והזוכה זוכה: לא

היה לעמוד בלא מצנפת בעזרה והר"ר יצחק בר ברוך פי' משום דהוי קיימי כבגוליאר ואם היו מפייסים בעזרה היה אחוייסם אל היכל ה': תא

מאי לאו באותן שזכו לפיים אמר רב הונא בר יהודה אמר רב ששת לא באותן שלא זכו לפיים הכי נמי מסתברא דאי ס"ד באותן שזכו לפיים לא היו מניחין עליהן אלא מכנסים בלבד והתניא [6]מניין שלא יהא דבר קודם למכנסים תלמוד לומר [1]ומכנסי בד יהיו על בשרו ואידך הא ל"ק הכי קתני עד שעודן עליהן בגדי חול מלבישין אותן מכנסי קדש והיו מפשיטין אותן בגדי חול ולא היו מניחין אלא מכנסים בלבד אמר רב ששת מנא אמינא לה דתניא [3]לשכת הגזית כמין בסילקי גדולה היתה פיים במזרחה וזקן יושב במערבה והכהנים מוקפין ועומדין כמין [3]בבוליאר והממונה בא ונוטל מצנפת מראשו של אחד מהן ויודעין שממנו פיים מתחיל ואי סלקא דעתך בבגדי חול מצנפת בבגדי חול מי איכא אין [7]כדתני רב יהודה ואיתימא רב שמואל בר יהודה כהן שעשתה לו אמו כתונת עובד בה עבודת יחיד אמר אביי שמע מינה [2]לשכת הגזית חציה בקדש וחציה בחול ושמע מינה [3]שני פתחים היו לה אחד פתוח בקדש ואחד פתוח בחול דאי סלקא דעתך בקדש זקן יושב במערבה [5]והאמר מר [4]אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד ואי סלקא דעתך בחול פיים במזרחה והא בעינן [2]בבית אלהים נהלך ברגש וליכא אלא שמע מינה חציה בקדש וחציה בחול ואי סלקא דעתך פתח אחד יש לה ופתוח לקודש זקן יושב במערבה והתנן [6]הלשכות הבנויות בחול ופתוחות לקדש תוכן קודש ואי סלקא דעתך פתוח לחול פיים במזרחה והתנן [6]בנויות בקדש ופתוחות לחול תוכן חול אלא לאו ש"מ שני פתחים היו לה אחד פתוח בקדש ואחד פתוח לחול: **מתני'** [6]הפיים השני מי שוחט מי זורק מי מדשן מזבח הפנימי ומי מדשן את המנורה ומי מעלה אברים לכבש הראש והרגל ושתי הידים העוקץ והרגל והחזה והגרה ושתי הדפנות והקרבים והסלת והחביתין והיין שלשה עשר כהנים זכו בו אמר בן עזאי לפני ר' עקיבא משום ר' יהושע דרך הלוכו היה קרב: **גמ'** איבעיא להו כשהן מפייסין לעבודה אחת מפייסין או דילמא לכל עבודה ועבודה הן מפייסין תא שמע [3]ארבע פייסות היו שם ואי סלקא דעתך לכל עבודה הן מפייסין טובא הוו אמר רב נחמן בר יצחק הכי קאמר ארבע פעמים נכנסין להפיס ולכל חדא וחדא היו בה טובא פייסות תא

מסורת הש"ם

א) [לעיל כג: סנהדרין מט:], ב) [תוספתא פ"א ה"ט] ותוספתא סוכה פ"ד ה"טו], ג) [נ"ל כוכליאר כ"א בערוך ובתוספתא ועי' תוס' ב"ב קנו: ד"ה כגיתמין], ד) לקמן לה: ע"ש, ה) לקמן סט: סוטה מ: מע: קידושין עח: סנהדרין קא: תמיד כז., ו) פסחים פו. זבחים טו. [מ"ש ס"ע מ"ק], ז) שם, ח) לעיל יד:, ט) [לעיל כב.], י) [לעיל דף יב: וע' בתוס' סוכה ס. ד"ה ולא ותוס' גיטין ז. ד"ה בזמן], כ) [לקמן סח: מיתא הא דאכילה צורך עבודה היא], ל) [וע"ע תוס' לעיל ח: ד"ה לאו וכו' ותוס' זבחים טז. ד"ה מיושב],

תורה אור השלם

1. כָּתֹנֶת בַּד קֹדֶשׁ יִלְבָּשׁ וּמִכְנְסֵי בַד יִהְיוּ עַל בְּשָׂרוֹ וּבְאַבְנֵט בַּד יַחְגֹּר וּבְמִצְנֶפֶת בַּד יִצְנֹף בִּגְדֵי קֹדֶשׁ הֵם וְרָחַץ בַּמַּיִם אֶת בְּשָׂרוֹ וּלְבַשָּׁם:

ויקרא טז ד

2. אֲשֶׁר יָחִדוּ נַמְתִּיק סוֹד בְּבֵית אֱלֹהִים נְהֹלֵךְ בְּרֶגֶשׁ: תהלים נה טו

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה החזה הוא שומן החזה הרואה את כו' בלא רלאי הצלעות: (ב) ד"ה והגרה כו' וכו' ומוכרי' הקנה הריאה והכבד: (ג) ד"ה ושתי הדפנות: (ד) ד"ה והסולת כו' של תמיד בשביעי: (ה) ד"ה והחביתין מלי עשרון למנחת של כה"ג וכו' לכך קרוי חביתין בשמיני: (ו) ד"ה והיין כו' לכבש התמיד בתשיעי:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה נוטל מצנפת וכו' וי"ל דלשון תורה לחוד. מוהרן קלו ע"ב:

לעזי רש"י

נושק"א. סיכה, מכבנה.

תוס' ישנים

מאי לאו באותם שזכו לפיים. שהיו מניחין עליהם מכנסי חול עד שילבשו בגדי קודש, דאי בגותם שלא זכו קאמר שהלבישום בגדי קדש לעשות פיים ואח"כ הפשיטו אותם, אפילו מכנסי קודש לא היו מניחין עליהן, אלא היו מפשיטין הכל. ומשני בגותם שלא זכו כו'. חצייה בקודש וחצייה בחול ושני פתחים היו לה אחד פתוח לקדש ואחד פתוח לחול. ופומר רבינו דחלייה בנויה בקודש וחלייה בנויה בחול, לפיכך פתח של חול היה מושך לחול הבנוי בחול, וכן פתח של קדש מושך לקדש הבנוי בקדש, אבל אם היה שלש בקדש וב' שלישים בחול, אין פתח של קדש מושך לקדש אלא הבנוי בו. והכי משמע הכא דקאמר חלייה בחול ואחלייה בקדש. וכן משמע נמי במסכת מעשר שני [פ"ג מ"ק] דקתני הלשכות הבנויות בקדש ופתוחות לחול תוכן חול כו'. הבנויות בקודש ובחול בקדש ובחול פתוחות לקדש ולחול, תוכן וגגותיהן מכנגד הקדש ולקדש קדש מכנגד החול ולחול חול, משמע דווקא מה שבנוי בקדש מושך פתח של קדש [לקדש] ולא של חול, מדלא קתני בין שבנויות לקדש בין שבנויות לחול ופתוחות לקדש ולחול מכנגד הקדש ולקדש כו'. ובתוספתא דמע"ש [פ"ב הי"ד] קתני לשבה בנויה בקדש ופתוחה לקדש ולחול כולה קדש, משמע כדפרישית שאין פתח של קדש מושך אלא הבנוי בו, אבל בשמיך קתני בנויה בחול ופתוחה לקדש ולחול, כגון לשבת בית המוקד מכנגד הקדש לקדש כו'. ונראה לרבינו שאסר שם ויש לנו לגרות בנויה בקדש ופתוחה לקדש ולחול כולה קדש, ונגהם בתר הכי בנויה בקדש ובחול ופתוחה לקדש ולחול כגון לשבת בית המוקד מכנגד הקדש. וכן מוכח לשנה דמכנגד הקדש שאינה בנויה בקדש בדפרישית. **מתני'. מי שוחט מי זורק ומי מדשן מזבח הפנימי כו'.** תימה אמאי נקט שחיטה חריבה מקמי דישון מזבח הפנימי והמנורה שהיה קודם לשחיטת התמיד כמו שאוה הסדר במסכת תמיד [פ"ג ד] שאחר סדר הדישון בא לשנות סדר שחיטת התמיד, וכן לקמן בפ"ג [לג, ב] דתמדר אבני מערכה משמיה דגמרא מקדים דישון מזבח הפנימי והמנורה לסדר התמיד. ואומר רבינו כיון שאן עיקר עבודות היום היו מפיסין קודם להם. וכבנו שמואל פירש שמתחילה נמי קודם דישון מזבח הפנימי והמנורה היו מניחין ורואין אם ים בו מוס כדמפרש בתמיד [שם] שהיו רואין אותו לאור אבוקות, ולכך [אין] [היו] מפיסין לו קודם. **מי שוחט מי זורק.** מי מקבל לא קתני דשוחט או זורק הוא מקבל אלא תקנו לקבלה ולהולכה הכן בפני עצמו. **הראש והרגל.** הראש בימין והרגל בשמאל, וכן כל סדר מיניהם אלו היאך מוליכין אותן מפורש בסדר תמיד [פ"ד].

עין משפט
נר מצוה

א [מיי' פ"ד מהלכות תמידין הלכה ט]:
כד ב ג מיי' פ"ה מהל' בית הבחירה הלכה י:
ד [מיי' פ"ז מהלכות בית הבחירה הלכה ו ופי"ד מהל' סנהדרין הל' יב]:
כה ה מיי' פ"ו מהל' בית הבחירה הלכה ח:
כו ו שם הלכה ז:
כז ז מיי' פ"ד מהלכות תמידין הלכה ו:

מוסף רש"י

על בשרו. משמע כשלובשן יהא בשרו מגלה לגוף, דאי לא הא אמי לאמעיגן לגמה לי על בשרו (סנהדרין מט:). בסילקי. לשון מילה גבוהה (ע"ז טז.). **עבודת יחידי.** הוצאת כף ומתחה שאינה ליכבה לגיבור אלא לפי שמוטעת עליו לעבות את המקום (שאין כבוד שיהיו מוגמין שם) לפיכך קוראין לה עבודת יחיד (לקמן לה:). **אין ישיבה בעזרה.** דכתיב (דברים יח) לעמוד לשרת העומדים שם לפני ה', ולא מלינו בה ישיבה (לקמן שם:) לאין כבוד שמיש בכך, ואפילו מלאכי השרת אין להם שם ישיבה דכתיב (ישעיה ו) עומדים ממעל לו (דניאל ז) קרבת על חד מן קדמיא (סוטה מ:). **אלא למלכי בית דוד.** שחלק להם המקום כבוד להרלות שמלכותו שלימה (שם). **בנויות בקדש.** בעזרה, **ופתוחות לחול.** שאין להם פתח לעזרה אלא לבר הבית, **תוכן חול.** כקדושת בר הבית ולא כעזרה, דבתר פתיחה אזיל (פסחים פו.). **הפיים השני.** בתקיפת קיבון פיים שני היו מפיסין שלא עשרה עבודות (לעיל יד:). **מי זורק.** את דמו (שם). **ומי מעלה אברים לכבש.** מי מעלה אברי תמיד לכבש וסודרן אותן עליו ואחר כך מעלן משם למזבח משום כרוב עם הדלת מלך ומוגה והולך שלא עשרה ומתפרדין ומחברין ונאספין לאחר שעה ומכריזין לפיים שלישי (שם). **ארבע פייסות היו שם.** בכל יום (לעיל יד:) ד' פעמים ביום נאספים לפיים (לעיל כב.).

רבינו חננאל

ואמר רב ששת מנא אמינא דתניא בסילקי גדולה הייתה, פיים במזרחה וזקן יושב במערבה, והכהנים מקיפין ועומדין כמין כוליאר, הממונה בא ונטל מצנפתו של אחד מהן ויודעין שממנו היה הפיים מתחיל. ואי ס"ד בבגדי חול כו'. **אמר אביי** ש"מ לשכת הגזית חציה שבמזרח בקודש היתה, מפני שמפיסין בה. וחציה שבמערב בחול, מפני שהזקן יושב בה. ואמר מר אין ישיבה בעזרה אלא [למלכי] בית דוד בלבד. ושני פתחין היו בה אחד במזרח לקודש ואחד במערב לחול, דתנן במעשר שני פרק ג' הלשכות הבנויות בקדש ופתוחות לחול תוכן חול כו'. הבנויות בקודש ובחול ופתוחות לקדש ולחול, מכנגד הקדש ולקודש קודש, ומכנגד החול ולחול חול. **איבעיא להו לכל עבודה ועבודה מפיסין,** כלומר מי שוחט ומי זורק מי מקריב האברים, מי קומץ ומקטיר, וכיוצא בהן. או דילמא לעבודה אחת מפיסין. ופשטנה ת"ש דתני ר' חייה לא לכל עבודה ועבודה מפיסין, אלא כהן שזכה בתמיד, י"ב אחיו הכהנים נמשכין עמו. **ארבעה פייסות היו שם.** הפיים הראשון הרמת הדשן. הפיים השני מי שוחט כו'. י"ג כהנים זוכין בו השוחט הוא ראשון. שני זורק. שלישי המדשן מזבח הפנימי. רביעי המדשן המנורה. חמשי המעלה הראש והרגל. ו' המעלה שתי ידים. ז' המעלה העוקץ והרגל. ח' (המקריב) [המעלה] (בחזה ובגרה) [החזה והגרה]. ט' בשתי דפנות. י' בקרביים. י"א בסולת המנחה. י"ב בחביתי כהן [גדול]. י"ג ביין של נסך.